

Telepat

Suggesjon Hypnotism

Spiritismen

Detta experiment hör nog ej till det förgångna utan 90 blivit nyligen i användning blir man trenat så går nog göra vad man önskar

Jag för min del använder mig af Telepat ofta både på närs ó långa sträckor mest när jag skall bots - even elljest Formel

Om t,ex, jag vill påminna en människa något even om mig sjelf eller annat skriver jag min önskan på papperet ó spänner blicken på papperet ó tanken på den person som frågan gäller i 10 - 15 minuter med spändt tanke ó ögon utan att blinka med ögonen ej heller att sleppa med tanken ifrån föremålet då kan jag om jag är säker i blodet att ej svikta då får jag nog den person att betala mig om han är mig skyldig pengar eller annat Eller att få en affär uppgjordt Detta har jag provat några gånger å intresse ó det har lyckats

Telepat Suggesjon ó hypnotism är nog trillingar el- ler nerslägt med hvarandra

Telepat användes nog mer än till lekamligt syfte- mål är man säker i blodet så kan man nog använda det i Spiri-

tistiskt ändamål också

Formler (Förbjudes att sätta i tryck dessa båda sidor så att allmänheten får kännedom derom ty de skulle begagna sådant) gå en större helgdagsnatt i midnattstimm'en till den persons graf som ni vill samtala med spänn tanken på denna i 15 - 20 minuter utan att blinka ö säg dessa orden 3 ggr

Jag befaller dig n.n. du som här sover i mullen till uppståndelsens morgen att du står upp ö möt mig här ö omtala det jag vill veta i den treechte Fäders ö S.öd. Ot. Andas namn så kan ni vara säker att den döde kommer till eder och omtalar det ni önskar veta

men mer än 3 frågor för varje gång får ni ej fråga den döde om det ni önskar veta men då ni uppecker den döda får ni ej vara

i tvifvel utan säker ö ej vacklande i tron att ej lyckas Spänn tanken på den person ni önskar treffa såsom förut nämdt uppreps besvärjelsen 3 gånger så frammanar ni personen som är död hvar helst ni än befinner eder

men man skall under tiden man manar denne ha tanken på denne så man ser den döda för sina sjelsögon i sitt innersta men här man ej tron ö säkerhet i sitt innersta då är nog är värdt att försöka

Bästa sättet att mana fram den döde är att man har ett foto af denne så att man ser den döde lefvande under sjelf

Jussi. Jon Johansson
Uppförsalsfjäl

1929

ACC. N.R M. 2037:62.

va besvärjelsen ó suggesjon

Döde menniskor som här i lifvet haft sin skatt i jordiska ägodelar såde min pappa brukar ta med sig sina rikedomar i graven Detta fick pappa erfara när farfar var död 3 dugh sedan farfar var död såg pappa i en syn om natten att gubben gick ibland renhjorden såsom han brukade

Rätt som han gick så fick (han) pappa se att hufvudet föll af gubben 3 gånger några dagar derefter så blef liket skjuttsat till kyrkogården under likfärdens till kyrkan kom hela renhjorden som en lavin störtande öfver likskaran både över hester likkistan ó likskaran likssom de blivit jagade af vargen

Snart utbröt en svår renpest bland renarna så att 1000 tel ströko med ó så blef renar jagade af vargarna ó dödade så att på några månader var pappa alldeles utfattig så att han trodde blindt på sånt versell eller att de döda tar med sig det dom haft som sin gud medan de lefde här i tiden jag skulle kunnat berätta 100 tals sådana exemplar att t ex en rik person som dyrkat sina egodelar ó jordiska skatter efter sin död tagit med sig sina skatter så att arvingarna ej haft välsignelse eller att dem ej njutit mycket af denna arf i det att det på ett eller annat sätt gått dem ur händerna

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

93

94

Tarrah

sid 198

det är svårt att skriva efter räglerna ty jag måste skriva när jag erinrar mig så t ex Tarrah eller Trolllappar eller röfvarlappar måste jeg skriva om å sidan 198 istället för sid 105 utrummet räcker ej här

GannSpåsäning

På hösten 1920 (okt) då jag var på jakt vest i Stenfjället sammantreffade jag med en gammal Fiskärlepp som var bortåt 80 talet som bodde i en Torfkoija jag vistades hos nämde lapp (=Torkel Persson var lappgubbens namn) några dager ó han var språksam af sig ó berättade mycket från gamla tiden såsom om lapparnas seder ó bruk från urminnes tider Trolldom Trollskott förgöra stäm veder ó vind värgar över sina fienders renar m.m.
 han har vistats för det mesta i Norge i nordligaste trakter af Sverige bland Finska ó Svenska lappar

Han berättade vidare om Trolldoms väsendet som var i svang i Sverige bland lappar under hedenhös tider dom var såsom hedningar ó dyrkede storkar ó stenar ó offrade till Stalo

Hvad som mäst intresserade mig var när han omtalade hur lapparna

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

94

95

sände gann ó förgjorde sina ovänner med (Trollskott) Spåsäninggar med nämda gann kunde dom sända sjukdomar olyckor död eller vad dom önskade jag vet ej något annat namn på nämnda trollskott än namnet gann möjligen betyder det Trollskott det är nog det troligaste

Gann är nog ungefär samma korn som njuhl fast det är af ett helt annat utseende vidare berättade gubben en händelse från Hotagen der gann spelade huvudrollen det var på 1600 talet som det hände På den tiden fanns det inga svenskar i Hotagen såsom nu utan det fanns blott Lappar som flyttade med sina renhjordar från det ena stället till det andra Den närmaste socken som då fanns så var det Follinge socken Presten i Follinge reste fördenskull en eller fl gånger årligen till Hostagens Lappar för att förrätta jordfästning begravfa lik predika för lapparna ó om möjligt var omvänta lapparna jag har sett den gamla gravkullen eller begravningsplatsen i Hotagen det är cirka 2 km norr om kyrkan efter Hotags sjön det skall vara från 1600 talet

Vid en sådan resa på sina förrätningar blevo lapparna förbittrade på Föllinge Presten för dennes påhäng ó tänkte förgöra presten

Fördenskull när som presten en gång var på sina tjänsteresor till Hotagen så var en Trollapp der som tänkte ge presten en minnesbeta

När som presten reste derifrån med båt efter Hotagssjön ö kom en half mil derifrån efter sjön mitt för en holme så skicka lappen iväg Gann på presten

Men som presten even var hemmastadt i svart konsten ö kände eller förstod att det var H. i annalkande alltnog han steg upp ur båten ö gjorde 3 ringar motsols om kring båten i vattnet ö Läste en kraftig besvärjelse

När som då gann kom farandes i vedret ö nådde båten så kastades han tillbaka ö satte iväg dit derifrån han blivit utsänd men då blef en jämmer med Trolllappen ty han kände att hans timme var slägen i det att när en gann blef tillbakasatt af presten så dödade han(Lappen) sin herre

Lapparna tillvärvkade gann af silver nålar delar af menniskoben ö skjöt motståndaren ö denne fick vara så af lägset somhelst så blef han treffat
somliga kastade gann över venstra axeln en högtidsnatt ö läste en besvärjelse över gann

1600 talet

I änger tillbaka som till 1600 talet här jag inte kännedom men antagligen var ungefär samma modell men jag här hört af en annan lapp som hade en ungefer samma modell på gann men det var den skillnaden att gann tillvärvkades af 9 st likkistspik samt 3 bloddroppar af v. ringfingret

som dom lät rinna i gann under tillvärvningen men jag tror att
gann tillvärvades på andra sätt eller modell före 1600 talet
ty varje Trollkarl har nog samma mening då dom tillvärvkar ö
sänder trollskott ö gann ö deför så går nog sattyget fram fast
det är gjort på olika sätt det är huvudsumman att den som
lovar bort sig med hull ö själ till Satan både här i tiden ö
sen i evigheten så får densamma nog tjensteandar som uppfyller
hans befällningar när han skickar ut Gann - Trollskott - Sän-
ningar eller hvad ont det vara må så är min tanke om saken ö
det har jag hört Trollkarlar ö hexor sjelfva måste erkänna både
i Sverige ö Norge

Torkel Persson berättade att Gann var i svang på
1200 talet Det är nog säkert ty min (årja) Farfar omtalade detta
när jag var liten slutade gubben om det nu är anden eller satan
Eller att om Anden vill för mig här på jorden springa skall jag
i helvetet för dig brinna - somliga säger att det står Anden
men många förståndiga säger att det är djeflarnas andar som
står till tjenst ö utför mina befällningar ö det är nog det tro-
ligaste

Lapparnas TrollsändningarSpåsäntningGann

Gå en Torsdagsnatt i midn. tn vid nytingen till en graf alldrashelst sjelfmördare eller den som har dödt hastigt ó tag hår naglar ben eller helst v. ringfingret af den döde ólämna en slant eller annat pant (tass å venstra sidan af den döde) do 9 st spik af likkistan eller knäppnålar om det finns några sådan ó tag 3 bloddroppar af eder v. ringfinger Och tag gammalt silfver ó blanda alltsammans ó stöp i ett mynningsladdares kulmått med dessa orden som förut är siterat - Besvärjelsens innehåll återfinna sid 61

När ni här bortlovat eder att tillhörta hornpelle så tar ni ó skjuter åt nordstjärnan ni tänker på den som skall ha skottet så blir denna träffa antingen med sjukdomar olyckor död eller vad det vara må ni önskat

Eller gå en större högtidsnatt (Julnatt o.s.v.) till en korsväg vänd Eder söderut ó kasta gann norrut över v. axeln ó önska eller säg vad olycka ni vill att denna ovän skall drabbas så går det efter eder önsken se ej tillbaka när ni går derifrån Det egendomliga med gann är att den följer sin herre genom lifvet ty det återkommer likesom Baran till eder om ni kastar den i elden 101

101

eller skänker bort den eller skjuter till måls så återkommer den till eder

Den följer eder till döden likasom (Puken) Baran följer sin herre genom lifvet

Efter döden så försvinner den såvida ni inte dess-förinnen verkställer att ervingen skall hafva den i fortsättningen efter edra dagar eller säljer den till någon privat

Baran - Trollskott trollpilar njuhl gann ó sanningar är nog närlägt bröder eller syskon eller de äro nog en ó samma sate som utför sin herres willja Jag har ej hört svenskar haft vetskaps om denna gann varken svenska eller norska hexor eller trållkarlar

ty lappar har ej uppstått sånt vetenskap förr i tiden ó nu - nu är allt som en saga blott en vetenskap sjunker i glömskans djup

Det skulle vara en möjlighet att Gann - Baran njuhl trållskott är utgått från samma källa för årtusende sedan men vi har ju ingen fakta som borgar för att det är förhållande så

Jag har nu tecknat denna lapparnas trolldomskonst Trollsändningen gann ó som man ser så är dom nästan lika svensk ó norsk modell Här ej skriften beskrifning på denna Trollformel eller vetenskap så långt tillbaka som från 12 - 1600 talet ó derutöver utan man får tro vad de äldre berätta det har gått

102

från far till son ó så undan för undan led efter led till nuvarande tidsperiod Likadant är det andra trålldomsvetenskap evenså med att bota såsom genom läsning för värk stygg värk Förråkningar m.m. här det varit sammalunda Far har lärt sin son Moder sin dotter eller en god vän så här det tillgått ända från Kristi tid då han lärde sina lärjungar att bota de sjuka göra spetelska rena de blinda se halta gå o.s.v. (Gann Njul önskvärd att det ej kommer i tryck för allmenheten)

Kommer ihåg att när jag var barn att - det var en sommarafton vi voro en hel hop som lekte vid en bergknalle ó det var en vacker plan nedanför detta var i Offerdalsfjällen (koesedurre) plättsens namn) der Lappar varit eller haft rengården i urminnes tider

rett som det var uppgaf en af pojkkarna ett vrål (gossens namn Lars Person) ty han hade gjort sig illa af något vasst han var nämligen barfot

när vi då kommo dit så sågo vi att han hade en kula i handen ungefer som ett mindre patatis eller en af de största stuttsares eller björnbössas kuler - Som dom användt för 50 eller 100 år sedan? munnings Flintlås kuler eller hur jag skall uttrycka mig den var gråsvart som jag kunde förstå (var på den tiden 6-8 års pys) mins mycket väl detta

Om en stund när vi sett kulen med taggarna sprang gosseen in i kåten för att visa dom (föräldrarna) vad det var han funnit sen kom han ut igen - var här du kulen som du fann? den tog mamma - men när jag blev älldre ö började med denna veten-skap så har jag funderat många gånger var kulen tog vägen sin har jag ej varit i tillfälle att ta reda på utaf dem ty alla dessa älldre personer äro nu döda ö vad gossen beträffar så är han väl nånstans bort i Norge ty jag har ej träffat denne sin jag blev gammal

Om kulen var af bly eller silver vet jag ej om det var en gann från urtiden det har jag tänk mig att det måste vara - ty som sanning säger jag att jag har aldrig sett gann någonsin utan det att de gamla Lappgubbarna berättat att dom gjorde af silver med dito ben här naglar spik eller knappnålar

När det var spik i kulen så var det nog sånt dom kasta ö nälar så sköt dom med den

Gann

Fortsättn. från sid 99

Den förut omskrifna Torkel Persson berättade att då vi voro tillsammans att tillvärkningen hörde han af sin Far-far när han var en liten pys ö de gamla som lefde under Fars tid berättade om trollslönningshistorier i Hotagen ö att gann var i bruk bland Lapparna under gråa forntiden ö under medeltiden eller på 1500 talet ty de unga under Farfars dagar hade nog vete-skaper om ganns tillvärkning af sina förfäder o.s.v.

103 —

104

105

Signerier

Botemedel genom besvärjelser m.m.

Struma, Växter, Knölar, Flänhus, Vårtor, m.m. i Nedan

Jag meter bort n.n. ur hull som död man ligger
i mull du skall tåras bort du skall frätas bort igen, den treeenige
F. S. ó. d. K. Andas namn

N.N. i hull som nedan i mull i Guds F. S och d.

H Andas namn

å/
Ta en fläsksvällbit ó läs 3 ggr under det ni här
en kniv som tången går genom skaftet - ó far (ansols) motsols
med kniven 1 gång för varje gång med fläsksvällen ansöls 3 ggr
Cirkelrund omkring lytet sen grever ni ned svollen i en blomburk
eller gödselstad Då fläsksvällen ruttnar så försvinner en af de
ofvanst. lytena

Stämme blod

Ditt blod N.N. står fast som en kvinna står fast
i helvetet

106

109

Som tvättar sina kläder på Långfredagen som vittne rätta ó vittne
vrångt i G. T. ----- Efter norskan, garanti på 10 mils sträcka 109

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stämma (kreatur) hem som legat i skogen om natten

Ta lite norsk gammalt rulltobak en bit gammalt
silver do bit messing gå med detta till ladugården ó ställ dig så
att du ser ladugården så kastar ni allt detta ni har i höger hand
mot norr och säger under det ni nämna kreaturets namn

Nu skall du komma hem till morgon bittida kl ?

ó sedan varendaste kväll

så gå ni söderut förbi ladugården sen får ni gå var ni vill

110

Detta sade Peders son (norsk) till bördens att ef-
ter detta då man mutat jordbyggare (vättar) så kom kreaturen
till morgonen hem det timslag som man sagt och låg sedan aldrig
i skogen mera

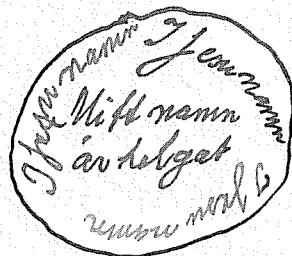
Stämma hem kreaturen

Nu släpper jag mina krestur till skogs ó Gud skall
dem bevara ifrån vitterens ó trållkäringars hand och till mig sko-
la ni komma ifrån östan ó vestan nordan ó sönnan ó på min jord
skall ni gå ó till mig skall ni trå - 3 namn läs 3 gånger

ACC. NR M. 2037:73.

Ge kreaturen femat innan dom smakar årets grönska så ligga de
alldrig borta om sommaren garanti

Amulätt

Ber denna pepparsbit i fickan å v. sid om bröstet
så biter intet ont på eder kropp och själ

Skrif ofvanst. ó sätt i en klädespersedels ficka
till vänster ó befall 1000 man att skjuta skarpt en hel dag ó
de skola aldrig träffas föremålet om de så vore 50 steg eller
meter ifrån

Ty så länge ingen vet innehållet så treffas aldrig föremålet
men så snart någon vet om ofvanstående då är förtrålningen bru-
ten

Och detta skall vara säkert aldrshelst mot ont

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

ARKIV

110

111

Fulvärk

Frälsaren Jesus Kristus Guds Son gick vägen fram
då mötte han Fule Hvart skall du? Till Bodenagård visa hålet bryta
bord ó brygd ó borttaga friden från jorden!
jag vill vända dig om ó sätta dig under rötter stockar ó jordfasta
stenar der skall du sitta tills nordstjärnan flyttar i G. F.

Telepat Här ni reda på personens dopnamn som har
fulvärk så kan ni stämme värfen på minst 10 mils sträcka garanti

Hämtas i nedan (midn. tim) från gammal graf blom-
mor do från en krans do mull do af kors en bit i samma graf Do blad
af sälj som växer efter barken do Tranhär som växer på myrtuvor i
skogen kokas inlycktes 30 minuter smörjes öfver kroppen innan man
lägger sig Den svåraste värk försvinner

Stämma vägglöss

Så sant som Moses stämde Konung Farao till Röda
havvet så stämmer jag vägglöss till sten under sol under jord ó un-
der jordfastas stener 3 n.

Här skall du bygga ó här skall du bo ó här skall
du ha all din ro här skall du gnaga alla rötter tills domsdagen
randas 3.n.

Tag 3 - 7 eller 9 vägglöss i en pappersbit ö ber dem till en jordfest sten en torsdagsnatt i nedsn och vänd dig söderut ö läs l af ofvanst, sin kastar ni alla vägglöss norrut över v. axeln mot stenar ö går hem ej helsa eller tala om ni möter någon - Sedan flyttar vägglöss till stenen

Syner och upplevelserTrålldom

Upptecknad

Af mig kända och sanningesenliga personer

Det finnes mycket mellan himmel och jord som en
menniskes tanke och förstånd ej förmår uträkna eller utfundera

En syn

Sen föräldrarna blefvo utfattiga så flyttade de
från fjället ned till Offerdals socken ö bosatte sig i Lungret Vi
syskon voro då små ö jag var då bortåt 10 - 12 år gammal vi afre-
sen från fjället bortlögde han återstoden af boskapen till min
morbror Johan Larsson ett denne skulle värda renarns som vår kvar

När som vi bodde i Lungret hos Johan Ljung ö
Brita så blef pappe plötsligt svårt sjuk ö lågen lång tid bunden

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

ARKIV

113

114

116

i sängen Dette var om våren - Maj månad Slutligen började han att tillfriskna så en kväll när som han kände sig särdeles bra till helsen så började han att språka med Brita Ljung even att skämta med henne när hon kom in (vi bodde nämligen i ladugården) När som hon satt der på golvet på renshuden om natten han kunde nämligen ej sovva så rätt som det var kommo en hel hop främmande personer in till honom i Ledugården och flyttade renshudar ö drogo åstad med honom genom väggen och vest öfver till skogs till slut så stannade de vid en grifplats som var fullt med döben och döskallar sin riktade blicken på honom med hotfullt åtheftvor till slut så var en af dem som kom fram till honom med en lis ö satte äggen mot strupen - Då sade pappa: Ni har ingen makt öfver mig!

Då sågo de på hvarandra och så började de att undersöka rens märket mycket noga Då sågo de på pappa åter och på hvarandra ö skakade på sina huvuden utan att yttra ett ända ord under hela tiden

Då började pappa att läsa högt Fader vår med - då sade pappa så blefvo de rädda det såg han tydlichen och fasttade åter huden då pappa åter sade desse orden: ni har ingen makt över mig ö nämde Guds namn och så bar det iväg med en hisklig fart tillbaka genom väggen der han var förut ö flydde ifrån honom

Då han så satt der på sin bädd med redslan ó fasa öfver sällskapsbörjade han att bedja högt till Gud att han skulle bevara honom ifrån de onda andarna ó hålla sin skyddande hand öfver honom Medan han så ännu bad så såg han sig plötsligen omgiven af en hel legion änglar med strålande ansigte och glänsnade vingar stå omkring honom ó lyssna med djup andakt på hans bön Då började pappa att sjunga denna psalm: O Guds Lam som borttager verldens synder

Då såg han att en del änglar logo Då såg han vidare en bred trapp stiga från sin bädd som gick ända upp till himmelen ó änglarna gingo upp ó ned somliga änglar rökte cigarrer en del af dem var ung andra åter voro åldriga somliga hade långa skäggstrån ó mycket gamla andra åter unga

Då bad pappa att han skulle få se in himmelen ó att porten måtte öppnas men de skakade blott på sina huvuden ó logo fast han bad derom 3 gånger Somliga änglar hade mycket bestyr att omringa kor-120 na och likasom ha omvärdnad om dem ó sköto om dem o v, s.

Slutligen såg pappa att en af änglarna hade en penningepung som han tänkte gifva min syster Selina Då han skulle ge henne så rörde hon sig då spratt ängeln ifrån henne om en stund så gick eller smög denne sig åter fram för att öfverlämna gåfvan men blef skrämd för andra gången Det såg ut som denna var rädd för syster Sirina

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

118 —

119

120

Men då denne för 3 dje gången skulle försöka att 120
öfverlämna sin gåfva så lyckades det bättre i det han kom henne
så nära att han kunde kasta pungen in i bärmen på Serina sen han
detta gjort flydde han ifrån syster med blixtens hastighet
Så kom en annan af änglarna fram till pappa och gaf honom ett
brödstycke

Då hördes steg ute och Brita kom in då flydde hela änglaskaran
ifrån pappa då Brita kom in sin hon mjölkat korna och gett dem
foder och aflägsnat sig så att han blef ensam blef hon varse 3
änglar som satt i fönstret och liksom underhöll hvarandra med ta
fast pappa ej hörde något af deras tal

Sen dess har pappa 100 tals gånger berättat
denna syn för oss ó even för andra menniskor ty efter detta blef
pappa djupt religjös och en l sta klassens predikant Denna syn 122
varade hela natten ända från det Brita Ljung aflägsnat sig om afton
ó ända tijs hon kom in om morgon för att mjölka ó fodra kor-
na om morgonen Andra natten tänkte pappa så skall jag häfven ge
mycket noga akt om jag ej kan få se som föregående natten Men fast
han ej sof eller låg utan satt på sin bädd så fick han ej upplefva
det han såg natten förut -

Sid 119 står: o Guds Lam som borttager verldens
synder - men jag erinrar mig nu att han sjöng: Åra vare Gud i
höjden o v. v. - sjöng hela denna sång

122

En syn i ödemarken

123

Sin reste vi till fjället igen ö idkade fiske
ö jakt tidvis men som vi ej hade mycket renar utan fick några
ibland reste vi till Sundsjö sn ö åtogo oss att valla (jetta)
Landbefolningen boskap om somrarna

En sommar jag var då på mitt 14 år och broder
Lars 19 år fick Lars upplefva eller rättare sagt se en syn kl.
10 - 11 tiden på dagen i en skogstjärn när han(jätte) om somma-
ren i Ramsjö by

Dockmya 1885

Händelsen var den att en värmlänning Olsson
ö en finne Backman (Finn Backman) skulle till nämnda skogstjärn
som heter Holmsjön emeden det finnes en liten holme å nämnda
tjärn - De skulle dit ö fiska en söndag hvardan de hade flera
liter bränvin med sig

samt matsäck even kaffepanna hade de med sig det var nämligen
1 mil från Ramsjö ö half mil från Febedarna der Lars var bland

124

bodtöserna då han vällade om dagarna När de då voro ute i sjön
ó fiskade så kanträde båten ó de båda kommo i vattnet Då sade
Olsson till Finn Backman håll i båten meden jag simmar i land
så skell jag hjälpa dig sedan När som Olsson simmat några tag
ropade han på hjälp ó sträckte upp ena handen ó försvann Finn
Backman som ej kunde simma måste hålla sig fast i båten tills
han kom i land men som det blåsta stark västlig vind så blef han
drifven nära land

Det bidrog nog mycket både blåsten men mest bränvinet till Olssons
död

8 dagar derefter då Lars kom med boskapen f.m. ó 125
kom nära Holmsjön så såg han till sin fasa ó förskräckelse Olsson
står en bit framför sig mitt i vattnet i Holmsjön ó vrider sina
händer i förtviflan ó ropade med hög röst så det gaf eko omkring
bergen ó ropade: Jag pinsas förskräckligt i denna låga

Lars talade om för oss sedan att han såg eldslåga
utgå från hans mun ó eldstrimma omkring Olsson så försvann synen
Då blefvo kreaturen så rädda att fast det var på förmiddagen
satte de svansen i vedret ó råmände flydde tillbaka till Febo-
darna Men att kreaturen äfven fingo rädsla ó fasan kom över dem
det synes att de har mera förstånd än vi kan ana Men som Lars
var bra närvstark af sig ó tålde mycket gick detta för långt så 126
att han blef grubblande ó konstig ó blef rädd för allt det minsta

buller blef han rädd så att pappa måste resa till Lars men som 126
gubben ej var borta i mångt ö mycket utan kunnig i många stycken
så blef Lars snart återställt till det närmaste men denna syn
följe nog Lars tror jag hela livet fast han ej ville bekänna
detta för mig - ty han ville ej gärna visa att han var rädd för
spöken ö dyl. men denna sommar som han såg denna ohyggliga syn
så var han konstig hela sommaren ö sen fans ej makt att få Lars
att färdas med kreaturen i granskapsel eller nära Holsjön ö vid
21 års ålder gifte han sig ö bosatte i Reng sn 6 mil från Ö-
stersund adress Jönsta Svenstavik

Hans namn är Lars Johansson ålder 56 år

Even för min del här jag förut ej velat uppa att
jag hört eller sätt något sånt förrän nu på sednare åren då jag
blivit gammal vorden men för några år sen här jag förnekat för
allmänheten om sånt ty det här blivit skratt ö åtlöje af allt-
sammans

Efter händelsen i Holmsjön ville ej Lars gärna att
händelsen skulle komma i svang eller äns i tal derom

127

Bothellnäsetts drottning

På våren 1920 då vi bodde hos Isak Isaksson i Häggsjövik i Hotagen Jämtland vi måste nämligen det blott genom de här välsignade kortsystemet ty der erhöll vi både smör mes ó getost samt lagrat getost så talade Isak om att han hade en pojke från Ås i Hellgum till timmerhuggare ó frågade om vi kände till denne eftersom vi bodde i Mo Hellgum min hustru kände pojken ó viste vem det var ty hon är nämligen född i Hellgum Några dagar efetråt träffade jag denne då han var till Häggsjövik ó provianterade

Då omtalade han för mig att han varit utsatt för ett eventyrligt möte med de osynliga i koijan i Badstugnäset Jag skall låta honom sjelf berätta historien sådan den skall vara Han började:
Jag måste fara hemifrån i höstas ó hade en förkänsla af att om jag kom längre till Fjells från stråkvägen skulle det gå bättre att få tag i smör mjölk ó dyl.,men nu om Påsknatt var jag ensam i koijan då alla andra reste hem om Påsksfton hade jag ej någonstädes ett Påska eftersom jag var främmande ó derför beslöt jag att Påska i koijan ensam "När det började att bli mörkt om aftonen gick jeg ut efter tjärved ó lade på en väldig brasa ó kokade kräftig panna med kaffe jeg drack 2 - 3 koppar kaffe sin

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

128

129

doppade jag vetbröd som jag hemtat från Häggsjövik då slog jag mig ned på brittsen och låg och mätte godt en stund i kvällsmörker till slut så fick jag se en flicka som satt bredvid mig på sätet ej långt från mig då reste jag mig upp och helsade på henne och trodde att en Häggsjövikflicka var kommen dit med mjölk och smör som beställt men som jag var okänd och kände ingen så frågade jag henne hvarifrån är du? jag är boende här bredvid i Febodarna der borta och pekade dit der Bodstugbodarna var Då förstod jag att hon skämtrade och började att tala med henne hela aftonen och som hon var underbar vacker med svarta hår och de ögon så blev jag genast betagen i dennes underbara vackra flicka ty nu förstod jag att det var en flicka från Häggsjövik som möjligen sett mig om Julas på balen och intresserade sig för mig och möjligen romantisk sinnedt för even-tyr

allt nog jag steg upp och frågade om jag fick bjuda henne på kaffe hvardan hon tackssamt sade: jag tackar när som hon under tiden drack kaffe och even doppade så språkades vi och glämmade med hverandra som gossar och flickor göra och under tiden beundrade jag att hon var så intressant af sig farts vi ej sett varandra förr

Flötsligt gaf det ett fruktansvärdt nödrop ut ifrån mörkret när som jag ämnade mig springa ut så förvandlades flickans hy och hon blev alldeles vit i ansigtet när som jag då

129 —

130

131

sprang ut så hörde jag ovesendet strax nedanför koijan från en holme som ligger på en tjärn när som jag då kom dit så fick jag se 2 män som var i den vilda strid med varandra
när jag nådde dit var det en af kämparna som stöp ned på backen med afskuren strupe ó blod försade ur halsen på denne Den andre som var baneman sprang derifrån norr öfver till skogen och jag sprang efter honom men denne var snart försvunnen alldeles som jorden uppslukat honom ur min åsyn Då återvände jag tillbaka till holmen för att se efter hvad det blifvit af den andre som blifvit mördat men even denne var försvunnen

133

Då återvände jag till koijan för att se om flickan var kvar men när jag kom in var efven hon försvunnen under den vilda jakten så förlorade jag den ensa galoschen då sprang jag ut att söka rätt på denna men då det var mörkt hittade jag ej galoschen åter hvarför jag måste uppskjuts med sökande till dagen efter men ingen redsla kände jag under helkvällen ty jag trodde ännu alltjämt ett det var naturligt tillställning allt sammans både med flickan ó de som slogans

Om morgonen så var den första göra jag hade när det var ljust att söka rätt på galoschen hvilket ock jag hade tur att återfinna ett bra stycke ifrån koijan inborrat eller nedtrampat i snön men aldrig skulle någon kunna inbillas mig om slikt fabel ty jeg här ännu aldrig trodt på sånt dumheter

134

ó ännu tror jag ej på sådant Då sade jag: hvad säger du om galoschen som du tappat ute som var nedtryckt i snön som du tappat under det du sprang? Jag vet ej hvad jag skall säga men konstigt ser det ut möjligent att jag haft sånt hallusstjon eller svindel eller sinnesförvirring eller dylikt

" Isak Isaksson ó Aron Persson i Häggsjövik som förut hört omtalas denna eftventyr trodde att det var Bothellnäsets Drottning som pojken fick besök af Påsknatten ty sade Aron Persson jag har sjelf råkt ut för sånt i Febedarna då jag en natt 135
var der ó fiska i tjärn då jag var pojke för 50 år sin han berättar: "medan jeg stod och (ångla) meta fick jeg høre barnagråt från Febedarna jeg brydde mig derom ej mycket på den tiden då jag var pojke rått som det var så fick jeg høre läten närmare till slut blef jeg (sint) arg och bad dom dra åt helvete med sina läten men då blef det ett lif runt omkring mig och sen var det fula lätet alldelens framför mine fötter men då måste jeg kasta metspöet ó springa derifrån det fortaste jeg kunde

KlämmitrubygetHötegens socken

Syner i Klämmitrubygget.

Klämmitrubyget ligger mellan Jönsmesholmen
ö Ansätten cirka 1/4 mil ifrån Jönsmesholmen efter vägen till An-
sätten Det har i alla tider varit ett hemvist för de onda andarna
eller gastar ö spöken ö dylikt

Då jag färdades der på sommaren 1920 på besök hos Lapparna i Jöns-
mesholmen gick jag förbi flera gånger Klämmitrun ö besåg alla
tomter der boningshus här stått de äro 5 till antalet

Det är nu länge sedan någon som bodde der
ty fest jag är öfver 50 år gammal så minns jag ej att det nänsin
har funnits boningshus der å stället För öfver 100 år sedan eller
så började en Lapp Klämmitru att 1 sta gången nedslå sina bo-
pålar der å stället men han var der ej längre utan dog ö blef be- 137
grafven strax österut efter vägen mellan Jönsmesholmen ö Bakvatt-
net ö efter detta fick trakten der namnet Klämmitrun ö stugan
Klämmitrubyget

Sen var det några från Offerdal eller Hägge-
näs som flyttade dit för 80 år sedan ö tänkte slå sig i ro der

Men lepparna tyckte ej om Svenskarnas intrång innom
lapptrakten hvarandan en Lapp som hette Star Torkel åstadkom att
det blef hemtat en trältsatts från Hotagens kyrkogård tagen af
en 18 årig flickas stoft bestående af 1 finger hår naglar delar
af liksvepningen nålar do spik 1 trädbit och allt detta ställde ¹³⁸
i en tygpåse ó plisserades under dörrtröskeln (Detta har jag ~~sagd~~
spört förra sommaren af Pål Nilsson - Mårten Torkelsson o fl,
i Jönsmesholmen som var mellan 70 - 75 år gamla) Efven pappa
har omtalat det ó Johan Larsson har ock berättat detta medan
han lefde ungefer detsamma

(Star Torkel har sjelf omtalat för andra leppar
öppet hela tillställningen med Trollsattsen)

Sin detta började det att spöka i Klämmitrubygget så att de som
bodde der måste derifrån ó plattsen blef öde för en lång tid så
var det nämda Lappfamilj Johan Larsson ó Sigrid som flyttade
dit men efven dessa måste derifrån

När Johan Larsson ó Sigrid var der så talade de
om att en kväll i mörkningen sågo de genom fönstret en kvinna
komma gående mot stugan som var vit ó hade liksvepningen på sig
men sin försvann synen sin hörde de folk som kom gående som of-
taast men ej kom in en afton var Johan Larsson ó Sigrid inne
rätt som det var kom det dansande genom skorstenen ett pulte
ó då de skulle närmare se efter vad det var så var den försvun-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

137

139

nen Det knackade om kvällarna ö alla möjli läten hördes ibland som syckar ibland som gråt

Till slut blef det så outhärdigt att bo der så de måste som flytte derifrån och flera familjer som här varit der har måst ge sig iväg ibland här de som bodt der sett huvudlösa menniskor kommit ö lika hastigt försvinna

En gång var det en flicka Anna Styttsten från Ansätter som kom gåendes förbi bygget en sommar ^{natt/} då hon hunnit förbi stället blef hon anfallen af en svart hest så att hon måste kliva upp i en närliggande björk ö hesten sprang omkring björken en lång stund slutligen försvann denne som om jorden uppslukat hester. Detta hände för 40 eller 50 år sedan Men det sista efventyret hände blott för 8 - 9 år sedan (Lill Jöns) Jöns Jönsson i Ansätter då han skulle till Offerdäl han gick från Ansätter tidigt en morgon i slättarna när han kom nära Klämmitrubygget så var några slättfolk på en myr och slog hö då gick Lill Jöns till dessa ö språkade en stund när Lill Jöns skulle till att gå så sade en af slätskärlarna på skämt till Jöns skräck dig så att du ej råkar ut för nåsattyg då du kommer till Klämmitrubygge ånej sade Jöns om så sjelfva fan vore i vägen så inte skall jag vika för honom! - Jag känner till Lill Jöns ganska väl ö vet att han är en kallblodig människa ö ej bevar för något hvad han än ser eller möter

Då sade en af slätskärlarna vid afskedet:

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

139 ARKIV

140

141

å var ej så säker på din sak du kan nog få se mer än du tål -

När som Jöns gick ifrån dem var kl 9 om morgonen och en $\frac{1}{2}$ timma sednare så var han i Klämmitrubygget när han gick derifrån ö kommit öfver bäcken på andra sidan så hörde han en röst från K. bygget som skrek till honom dessa orden: Vänd om!

Då Lill Jöns vände sig om för att se vem det var som ropade så såg han en karl stå på vallen som var röd ofvan ö svart nedanför af denna syn blef Jöns så förskräckt att han störtade ned ö låg hela dagen från kl 10 om morgon till kl, 7 på kvällen innan han vaknade till medvetandet Då steg han upp ö gick till Jöns-mesholmen ö kom till Jöns Torkelsson kl 11 på kvällen Han hade använt 4 timmar på cirka 3 kilometer att färdas men det slog nog in som slätttes karlen sade: var ej så säker du kan nog få se mera än du tål att se Det var nog en förskräcklig syn att se för Jöns sin blef han grubblande en lång tid efteråt han såg underliga figurer ö skepnader i alla möjliga fasoner så att han måste vaktas dag ö natt ö ej kunde han sovva eller äta ö stor familj hade han even ö älsta pojken måste följa honom hvart han gick Detta omtalade Märít i Bakvattnet om för mig hela historien ö samma historie här jag hört hos Erik Larsson ö Hytsru i Ansätter förra sommaren eller sommaren 1920 när jag var i Häggsjövik Märít syster till Jöns omtalade att slutligen hittades Jöns död i Aldens by der han hängt sig Detta skall hafta hänt för cirka 8 eller högst 10 år sedan

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

141 ARKIV

142

143

144

Men då jag var liten hörde jag omtalat att det har nog blivit begånget brott som aldrig blivit uppenbarat eller kommit i dagen. Det har glunkats att det är en kringvandre västgöte eller Knalle som hade både pengar och handelsvaror som spårlöst försvunnit för 60 - 70 år sedan och det var nog trodde Märit i Bakvattnet att det var dennes vålnad som Jöns såg som var röd ofvan och svart nedanför men en gång skall nog alla brått komma i dagen slutade Märit att berätta

Men så långt tillbaka som jag kan minnas så har folk sett och hört underliga läten ibland som jämmer likasom då en människa håller på att dö Detta fick pappa höra en vinternatt 145 då han färdades der förbi för 50 år sedan eller så

Han kom nämligen skidande öster om K. bygget då han farit över bäcken efter vintervägen så får han höra ett fruktansvärd väsen och sen ett jämmerrop och klagan som från en människa i nöd då förstod pappa vad det var och satte iväg med en hisklig fart till Jönsmesholmen och kom dit innom 10 minuter trodde han och hunden som han hade med sig var så rädd att han satte svansen mellan benen fast han var en af de värsta ilska knaste bestar som kunde uppletas Pappa sade att hundarna var väldigt rädda för gasterna

Waltosnjer

En afton voro min hustru och jag hos Paulus Nilsson och Sofia i Nora (Lappfolk) för 6, 8 år sedan ó helsade på dem rätt som det var vi voro inne fick vi höra ett nödrop eller jämmere af en mansperson strax utanför dörren kl 9 om kvällen min hustru steg upp ó skulle springa ut ó se efter hvad det var men Paulus Nilsson fattade henne i armen ó blinkede med ögonen ó bad henne att sätta sig ty Paulus ó Sofia vid 70 års åldern voro af gamla Lappska stammar ó väl kunniga i Lappska tradition så att han viste att det ej var rådligt att springa ut eller ens ropa tillbaka eller besvara sådana rop

Då det var 3 dygn gått till ända så omtalade Paulus Nilsson att den som besvarar sådant rop eller springer ut för att se efter hvad det är kan råka illa ut så att det kan bli dennes död i det att Valtosnjer kan få makt med denne Valtosnjer är en sjukdoms ande som hemsöker menniskor ó försöker att göra skada ó förgöra vem han kan komma åt

Pappa har sätt denne Valtosnjer fl. gånger medan han ännu lefde ó Serina har ock sett Valtosnjer

En gång var Serina mycket svårt sjuk ó låg i barn-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

146

147

säng Detta var i Offerdals socken en kväll i skumrasket medan hon och hostar så får hon se 3 sådana fula andar stå framför sig och skratta Då började hon åter att hosta ö då fingo de roligt deråt skall jag säga

Den tiden var jag 18 år gammal hon sade till mig:
ser du ej Valtosnjer huru dom skrattar ö mår gått när jag får host-
attack som värst

rätt som det var så fick hon ett hostanfall ö då skrattade de så
de veko sig dubbelt De har runda klofulla ögon öronen rött ut ö
håret är stripit ö står rätt upp som borst ö gula ansigtsfärgär
ö munnen går från den ena örat till det andra ö 3 breda tänder har
Valtosnjer som är gul i öfva munnen en tand är lika bred som 3 van-
liga ö mer än dubbelt så lång som vanliga tänder
Det är en fasaväckande syn att se en ända af dessa onda andarna
eller sjukdomsanderna så inte äro de värst tilltalande att se dem
det lovar jag

Pappa sade att då han hade en svår hostattack el-
ler som värst sjuk då skrattade de så att deras breda gula tänder
lyste ju värre han plågades ju värre hade de roligt och när han
hostade som värst så skrattade de så att de veko sig dubbelt - men
när plågorna gaf vika så blefvo de mycket alvarsamma ö grubblande
ö sorgsna syntes de blifva

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

148

149

Min svåger Jonas Norberg berättar följande syn i Finnsjön kl. 10 f.m. i Hellgums sn i Ångermanland år 1894

När jag om morgonen färdades med boskapen från Hellgums-Febodarna der vi voro i Juni månad ställde jag färden med boskapen till Finnsjöns gamla Febodar När jag kom nära vallen fick jag se en kvinna som gick före mig mot bostugan som jag blef brydd hvad denna ensamma kvinna hade bestyr eller att göra i Finnsjöns febodar när som det ej fans folk der som var i bodarna så följde jag efter henne som gick före mig mot stugan när som hon kom till stugan så gick hon in om en stund kom hon ut genom vestra väggen ö gick mot sjön jag var ej längre ifrån henne än cirka 15 eller högt 20 meter då innan hon nådde sjön vände hon vänstra ansigtet mot mig så att jag såg att hon var eldröd

Då hon nådde sjön så ropade hon i ångest ö förtvilan så de gaf eko i bergen : O ve mig o ve mig sin störtade hon i sjön så det blef ringar i vattnet efter henne ö syntes ej mera

Det här varit Finnar som börjat der för fl 100 år sedan ö jag har sport af flera trovärdiga personer att Hellgums - byns ö Guxås bönder mördat dem för det att Finnarna trängt in på deras jakt ö betestrakter Jag har sjelf varit der ö sett grafvarna der innom vallen det är 9 st iräkningen men som sakt det är genom hörsägner jag hört detta berättas men grafvarna de äro 9 stycken ö ligger efter hagen öster igrån bostugan de tala nog sitt tysta

ACC. N.R M. 2037:94.

mägtiga språk så jag vill nästan tro att så är förhållandet om
Finnsjöbodarnas mysterium

Sedan flyttade svåger Jonas Norberg ó Serina från
Sverige ó bosatte sig i Hägre Norge der de vistas ännu

Adress: Fjellmannen Jonas Jonsson Norberg

Hägre Norge

ålder 60 - 67 år.

Fortsättn. å sid.. 166 Anderöster

Gastar Spöken Dödsfågeln schorjeck sidan 217

Lax Jonke Jonas Erik Berglund

Iedingeå Helgum

Lax Jonke dog för 3 år sedan öfver 80 år gammal
ó blind Jag var mycket bekant med denne för länge sedan ó fick
lära många svartkonster så godt som största delen som är skrifvet
i denna bokó af Lappkvinnan Margrita Nordström i Wik Graninge en
ó samma modell i svartkonster så Margritas namn får ej uppges
ty hon skulle blott ta illa upp att få sitt ryckte blamerat even
80 årlige gubben Jonas Nordberg i Indal har jag lärt svartkonster
even han lefver ännu Samma modell i svartkonster som Margreta ó
Lax Jonke (J.N, och I.J. namn får gärna komma i tryck för all-
mänheten)

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

ARKIV

152

154

Lax Jonke var född nära Forsmo i Eds socken ö härstammade från Iapps ursprung ty han var liten till växten 2 alnar lång hans mamma var en lappkvinna even född i Eds socken

Lax Jonke var en mägtig trållkarl det fick jag vetskaps derom af andra ty han var ett medium ty när skulle på någon förrättnings som var af större vigt så brukade han ha ett mennisken med sig så fick han af anden vetskaps i rätta förhållande ty han talade om för dem som han botade hur de burit sig åt när de blefvo förråkta o.s.v.

Jag vistades der hos Lax Jonke långa tider ibland emellanåt men mest för att få lära mig af Lax Jonke Svartkonster

En gång när vi hade sprit så var gubben mycket meddelsam i den vägeno som han hade vetskaps om att even jag hade vetskaps i det förborgade så skulle han visa mig sin svartkonstbok i det som han sade att jag var kraftig ö just rätte mannen att få öfvertaga efter hans dagar

I boken som var utan tittelblad var tryckt sednare delen skriven var hur man skulle bära sig åt att begravva sina fiender skjuta på dem på hur långt håll som hellst (Trollskott) se föreg! döpa bildstämma tjuven - Förgöra (Se sid 6 - 17 - 18) i de föregående det har jag lärt af Lax Jonke

Och af Margreta Nordström ö Jonas Nordberg alldeles samma model i samma Trolldom i många st.

Tecknet M.N. är Margreta Nordstrand ó J.N. Jonas Nordberg o.s.v. even af Pål Branstedt Snaasen Norge har jag lärt Trollskott m.m. presis samma modell som ofvanst.

Blott Gann Lapparnas Spåsäningar från Urmannes tider har jag ej lärt annat än af (Lapp Torkel) Torkel Persson i Hotagen ó Pål Brandstedt från Norge

P.S.

Lax Jonkes bok är nog i arf efter förfäderna ty hans mor ó mormor var de värsta hexor som kunde finnas på dess tider Detta har Lax Jonke sjelf omtalat för mig då han var i tagen ty att boken var mycket gammal syntes på den sednare som var skrifvan med tysk stil eller gammal svensk stil ó papper som skrifningen var gul af ålder och som jag kan skrifva ó läsa sånt stil så kunde jag läsa det skrifna

(Fortsättning från sid.34)

Ingrid Fjällner i Flodmyran Bispgården omtalade för mig många stycken af det förborgades vetenskaper såsom t ex hennes mormor Ingrid Troll Ingrid hur hon kunde trålla lika bra som Lapp Elsa i Graninge ty mormor hade even pinnar af likkistor döben delar af kyrkosaker altardukar o.s.v. med sig ó derför viste hon Ingrid så bra hela Lapp Elsas framfart ó trålldomar

Detta fick jag vetskaps om då jag botade henne från

158

159

160

hennes värk ó plågor för några år sedan
 vidare omtalade Ingrid för mig då dessa tråll hexor följdes åt
 en gång det var förresten i Järkvittsele att de fingo ej låna
 hus hos en Bondkäring som låg i sängen ó var sjuk ó började
 skälla på Lappkäringarna när dom gick derifrån så lofvade en
 af dem att nog skulle hon bli varm så det föreslog
 på kvällen började det att få lif i allt som var löst Först så
 kastades koppar tallrikar pannor grytor stolar m.m. på bondkär-
 ringen och så fortfor det den kvällen ó hela den påföljde natten
 å det var ett elände utan like så nog fick hon veta att hon var
 till

Ingrid omtalade att det var likkist tredbitar an af hexorna
 kastade baköfver sig innan dom lämnade gården

Till slut så tillkallades presten då denne kom så orkade han
 ej att ta stopp på trolleriet utan de måste efter en visman
 från Timrå då denne kom så fick han äntligen stopp på oväsendet
 ó spökeriet i detta bondhem så nog fick bondkärringen sota att
 hon nekade hexorna husrum vidare berättade Ingrid att de här
 hexorna kom en ryslig kall vinter dag å ett ställe i Timrå
 till en 75 årig bondkärring ó ville villa ó koka kaffe men bond-
 kärringen en stolt gumma bad dem dra för hin i våld ty hon hade
 ej någon värme för sånt stans lapp pack Jasså! sade Elsa ni
 vill ha varmt jo det skall ni få hvardan de aflägsnade ó körde

derifrån på afvägar så ingen skulle finna dom igen

Om aftonen så började spektaklet i det att det kastades eldbrand på kärringen så att hon måste släcke det sin börjades att tändas å ett annat ställe i hennes kläder så hon fick ej annat göra än släcka

Till slut måste de hafva förstått hur det hängde ihop med tillställningen hvardan kärringens anhöriga sökte hexorna snart sagt 161 öfverallt men de voro som jorden uppslukat dem de stodo ingenstadies att återfinnas ó Ingrid sade att kärringen blef plågat dag ó natt så att hon jämrade sig ó ej mindre än 7 prester blefvo påkallade men ingen kunde ta stopp på trålldoms sändningen

Till slut så var det en prest från Helsingland som var kraftigare än andra prester ó vismän som studerat Vittenbergska skolan som frälste kärringen ifrån trolldomen men så var det så slut med bondkärringen att hon föll ihop som en disktrasa der hon var sen efter detta nekade bondkärringen aldrig någon vare sig mat vila eller husrum efter detta

Detta skall ha hänt i Timrå för bortåt 55 - 60 år sedan berättade Ingrid

Jag fick höra omtalas här om dagen af min närmaste granne Abr. Eliasson som kände Lapp Elsa väl för 35 år sedan att det var en stygg menniska ó fick hon ej det hon ville hafva så hotade hon med ont Då hon blef sjuk blef hon fraktat till Per Jans numera

Petter Ledins och der dog hon när Per Jans ó Ante Laurén skul-
le frakta köra kistan till kyrkogården så var det en stor svart
hund som följde med kistan hela vägen ända fram till graven
der denne försvann Gubbarna förstodo då hvad det var för sorts
herre sällskap som var med dem ó Lapp Elsa på hennes sista re-
sa

adress: Lappkvinnan Ingrid Fjällner Flodmyran Bispgrärden

När de båda hexorna vid ett annat tillfälle på
sina resor kommo in på ett ställe der det var ett arbetsmöte
begärde de lite kött enär de sågo att bondgumman var i färd
med att tillaga kött ó soppa till middagen åt sina fruntimm-
mers gäster

men gumman i huset affärdade snyltgästerna med lite bröd ó
några strömmingar Då frågade Elsa Ingrid - på Lappska språket
skall vi spela bondkärringen ett spratt så hon ej kan glömma
det så lätt - Ingrid var genast med derom Då gick Elsa fram
till spisen ó liksom värmde sig men i samma tillfälle så ka-
stade hon in i elden några dammkorn dömull sin hon uträttat
detta tackade hexorna husets mor för det de hafva fått ó ön-
skade dem en glad fortsättning på symötet
när de kommo ut så skyndade de derifrån med hast

Men då blef det ett farligt lif med allting grytor blef lik-
som af osynliga händer lyftat i vädret ó sedan kastat längst

efter gålvet så att ena köttbiten reste hi dit ö mötes del-
tagare måste springa åt alla håll för att ej blifva skållade
af grytans innehåll

Samtidigt blef grisen sjuk i stian ö hesten blef even döds-
sjuk ö så blef ett lif i ladugården som tråttsar all be-
skrifning Slutligen kom bonden ö sönerna hem från skogen
ö när de sågo eländet så måste de söka rätt på hexorna
men när dessa kommo tillbaka på bondens böner ö blefvo trak-
terade med bränvin ö mat så återställde de eländet

Anderöster

166

Midnattsropet

När jag var på spelmansteflingen i Juni månad 1911
i Östersund der efven Pettersson Berger ö Nils Andersson i Lund
var närvarande så hade jag en egendomlig upplefvelse
Jag kom med 12 täget om natten från Hellgum ö tänkte vara med i
tävlingen dagen efter när jag kom in på perrongen kom en dam
mot mig ö frågade mig om jag önskade Logis som jag efven mottog
jag följde henne blef anvisat ett äget rum i öfre botten norra
sidan om Hotell Norrland

De voro sjelfva hyresgäster å nämnda lägenhet

166

—

När jag legat en stund så var kl bortåt 1 tiden på natten då
fick jag höra att en grof mansröst som var inne i rummet som
ropade: Jon Johansson när jag reste upp mig ö såg efter vad det
var så såg jag ingenting fast jag undersökte noga rummet

167

Jag kände så väl igen rösten att det var pappas röst jag hörde
den natten det tviflar jag ej på och fullt vaken var jag också
ty jag här ej legat mer än högst 10 - 15 min ter då jag kom i
rummet ö ingen människa kände eller viste af mig när jag kom
om natten ö ej heller kände jag någon af andra hyresgäster som
var der det såg jag om morgonen

under mötet blef jag bjuden sprit som oftast så att em. uppträ-
det erhöll jag sista priset så det var nog ett varningsrop jag 168
fick om natten

Vid ett annat tillfälle jag mins ej om det var
1912 eller 1913 - alltnog jag hade legat vaken en stund
ö steg upp ö skulle se efter vad kl var timvisarn var nära 1
på natten då fick jag höra en härlig sång underbar vacker -
en eller flera vet jag ej som sjöng en sång som jag kände väl
igen men det var som rösten eller rösterna voro så fjerran
från mig att jag kunde ej riktigt urskilja om det var en eller
fl st. som sjöng det var som ett aflägset eko då gick jag ut

för att kanske få höra bättre men då blef det alldeles tyst
när jag kom in igen så börjades conserten igen ibland var det
flera st som instemde i sången

Consersten varade cirka en 15 - 20 minuter sen fick jag ej
höra mera ó ingen menniska fans i nerheten eller i granska-
pet hvad jag kunde utröna sednare dagen derefter

När jag var på Skansen i Ljusdal för 10 år sedan
ó bodde hos Brita Nord så var det en granngårdsgumma Karin
Pettersson som omtalade en händelse från hennes ungdomstid
händelsen är för 20 - 25 år sedan hon berättar:

När vi en natt kommo från en sammankomst ó kommo
och gick förbi kyrkstapeln i Ljusdals köping plötsligt fingo
vi höra en 4 stämmig barnasång i klockstapeln som sjöng:
möda ó strider möter mig ofta på vandringen här Conserten
varade en god stund sin sången tystnat ropade Nils broder
till Karin: De där låter snyggt sjung mera! men sin fingo de
ej höra fortsättningen Men Nils en kallblodig pojke ämnade
sig upp till klockorna för att undersöka men Karin ó de an-
dra gossar ó flickor afrådde Nils från företaget
Men Nils gaf sig tusan på att det var verkligt ó att det var
barnen mitt i natten som roat sig med nämnda Consert
Detta tror Nils än i dag som idag är att det var vanliga
barn som var der ó sjöng ó under tiden medan sången varade

168

169

170

ACC. NR M. 2037:103.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
171

så satt en svart klädd kvinna på kyrkstegen på 3 dje pinnen
alldeles orörlig utan att andra sin ställning

Rättelse

Sid. 170 står: möda ó strider. men det skall vara: Oro ó stri-
der möter mig ofta på vandringen här

Men hvad det beträffar Karin så tror hon med all
säkerhet att det var änglasång de fingo höra den natten ó som
det var mänsken så sågo de tydligt kvinnan på kyrkstegen som
satt orörlig

Men Nils var nog ej så kallblodig såm det synes eftersom han
ej ville undersöka förhållande med kvinnan eftersom det var
blott några alnar från henne till stapeln - Det vill nog till
att hafva närver vid sådana stunder tror jag

ACC. N.R M. 2037:104.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fasta Silverskred Ormblomman Kläda stubbe m.m.

172

Upptecknat efter Jonas Norberg m.fl.

Norge

Silverskred visas ibland om sommarkvällarna det är 173
lika svårt att hitta ett silverskred som komma under göktred såde
en gammal Lappgubbe till mig en gång när som jag var barn Jag
såg en torparkärring i vik Graninge som hade ett sådant silver-
skred i en literflaska med sprit
om man har den turen att påtreffa ett sådant silverskred så skall
man låta gå över sin hand så kan man sedan styka över lyten ó
Dyligt ó det onda återvänder eller också låta det sjelfmant fara
in i en flaska ó blanda med sprit det går sedan an att bota värk
ó plågor ó annat fel blott ó bart det blir smort med nämnda bland-
ning Det ser ut som barnålar dessa smådjur cirka 1 - 1½ eller
2 c.m. långa som nålar ó bildar en kädja som kan vara olika läng-
den från 1 aln ända till 2 meter långa rep med flera tusentals
melämmar i glänsande silverfärger när dessa färdas så far den ba-
kersta delen tvärs över alla andra framåt ó så undan för undan

174

men sakta går det framåt här gäller Jobs tålamod men har man ej så brådt utan ger sig tid så man bli tusenfald belönat ty der dessa djur far nedra i färden der brukar finnas förborgade skatter eller också annat värde i jorden der silverskred stan-nar eller försvinner

Fasta. Önskade man att ernå ett åsyftat mål så-
som styrka rikedom visdom eller dyl brukades i fordna ofvanstår-
ende medel

Fördenskull gick man till ett förut sett ställe
såsom en berghåla eller ett annat tillhåll före midsommar det
skulle vara tre dygn före midsommarn detta skulle utföras
under tiden man fastade fick man ej äta dricka eller sovva ej
heller ge ifrån sig ett ljud eller skratta hvad helst man fick
se utan hela tiden skulle man spänna tanken på föremålet

1 sta dygnet man fastade så höres likasom under-
liga läten ö däfve ljud m.m.

2 dra dygnet så fick man se menniskor ö djur i
alla möjliga fasoner bekanta ö anhöriga komma ö bad att Fastarn
måtte skyndsamt komma hem ty n.n. har dödt eller något frästan-
de i den vägen

3 dje dygnet eller midsommarnatten man fastade
då gällde det om man skulle ernå det man önskade ty då fick

man se både ohyggligt & even roligt

176 ——

Det kommer alla möjliga skepnader den ene fasaväckande än den andra hufvudlösa personer visades gräsliga skepnader såsom ormar tigrar som kom störtande i vild raseri för att uppsluka denne ohyggliga syner såsom helvetets fasor personer anhöriga som jämrar sig i lågorna & sträcker upp armarna & beder att denne måtte hjälpa dem från deras plågorum, När ej detta hjälper & fastarn förblir oberörd af allt detta så upprullas en annan taf-la & kommer de allra roligaste vyer & tillställningar att visas Har man bestått allt detta orubbat & solen börjar att visas midsommars morgonen så kommer en person & spänner ett bälte omkring lifvet på Fastarn om han önskat styrka & har man önskat rikedom erhåller man en penningbörs & för visdom spännes ett band omkring pannan o.s.v.

177

Ormblomman att ernå denne är nog lika svårt som föregående

178

Vill eller önskar man ernå rikedom går man mid-sommarnatten der det finnes eller förut sett ställe der ormblommor finns
man måste vara der kl 12 midnattstimman Då man kommer dit så får man nog se likasom föregående när man Fastar eller med andra ord: övervara ont & godt

Då innan solen visas ö man genomgått eldprofvet ö skall ta blomman så slingrar sig ormarna å armarna ö händer m.m.

178 —

Då solen går upp försvinner alltsammans i ett ögonblick
ormblomman är eldröd till färgen ö den fagraste ros som kan
uppletas

179

Har man lyckats att erhålla blomman så blir man rik det går
ej att bli fattig hur man ber sig åt Samma förhållande med
Fasta man blir nog den 2 dra Rockefäller i ordningen men efter
döden försvinner rikedomen så arvingarna erhåller ej något
efter sådana individer

180

Det 3 dje sättet att ernå sitt mål är att kläda
en stubbe å ett förutsett ställe man tar skor byxor rock väst
ö mössa ö kläder stubben med sina ägna kläder

Detta värkställes i Ny en Torsdagsnatt

1 sta T. natten får man ej se något när man går dit midn. tim
2 dra natten likaså men 3 dje natten kommer en underskön
jungfru till denne ö vill att denne skall hjälpa henne ö
visar sina hemligheter (samlag)

har man bestått eldprofvet utan att lyssna till hennes bön
utan säger: jag önskar rikedom eller det man åsyftar så får
man af henne en börs eller ett band omkring pannan (se föreg)
visdom Detta sker innan solen rinner upp sin försvinner hon

181

sin hon gett det man önskat

P.s. som vi sen här så är det lika svårt med denna experiment som de föregående men den som ej är lättändat utan säker på sin sak han vinner sin önskan

Detta experiment fick jag höra af en smed i från Norrbotten i Ede Offerdal när jag var en liten parvel ö detta har så fästat sig på mitt minne att jag kan ordalydelsen

Lappar ö Svenskar har begagnat detta medel för att ernå det önskade men alla har ej ernått målet vid Experimentet eldprofvet

Svartkonster

Finsk modell

182

Efter (Finn Kalle) Karl Karlsson 67 år

Sättna m.fl. kloka

Från Wasa Finnland

Förgöra

Gå en Torsdagsnatt till en känd persons graf när du kommer till grafven bed att du måtte få låna eller köpa hans tillhörigheter när du då erhållit tillstånd gå 3 gånger motsols omkring hans graf

tag sen en flisa af venstra sidan af korset så stort som du

182

183

184

Önskar ö tag lite dömull och säg dessa orden: jag skall förgöra
5 - 10 st. (angif namn å fiender) när du kommer hem dela dessa
i 5 eller 10 delar jämte mullen ö lägg detta i papper eller i
tyg ö lägg dessa sedan i dina fienders säng så blir dessa för-
gjorda

Samma förhållande om du kastar det efter dina vedersakare samma
värkan Lämna ett mynt i pant

Tag en garnnystan och gå till en känd persons graf
ö bed att få dra detta yllgarnsnystan genom hans lekamen för
att förgöra ovännen när du dragit nystan tråd genom hans vänst-
ra hand eller annan ledamot motsols lämna ett mynt i pant
när du vill skada din oven så kasta trådnystan före eller efter
din fiende så blir denna förgjord eller förstörd som du önskar
Tag litet tråd (af en död som nyss afsomnat) af hans strumpor
eller linne som han har på sig ö plasera i din fiendes säng
med önskan att denne skall få bära sjelf det onda som han på-
lagt dig så vederfares honom detta ö du blir befriat ifrån det
ont är

Eller tag urin af den döde ö slå detta i din motparts tillhörig-
heter så har denne otur i allt så länge han lefver

Så dömull om våren det du tagit Skärtorsdagsnatten ö så omkring
din fiendes åker så växer tistlar ö ogräs alltid ö evinnerligen
så dömull ö ben som du tagit en Torsdagsnatt i ny framför din

184

fiendes bro ó på gårdsplanen så blir dessa lidande så länge de lefver - skadar ej utomst.

Tag din fiendes Exkrement eller urin (T. natt) och kasta över v. axeln över bårgårdsmuren (kyrkmuren) så har det samma värvkan som ofvanst.

Tag nål ó tråd ó dra genom v. hand eller örat 3 gånger ansöls en T. natt i ny på ett lik som är jordsatt

när som du då vill ta fast en person eller l kreatur så söm mot sols 3 ggr i spåret ó personen ifråga eller kreaturen blir fast sittandes der det befinner sig

Tag en likkistspik en T. natt ó lämna pant vill du då skada eller sätta fast en person eller djur så slå spiken i spåret 3 ggr så blir det som du önskar

tag en likkistspik eller knappnål ó päta dina värvande tänder så att det blir blod å dem ó slå detta i en dörr vägg eller grind när som en person tager eller vidrör nälen eller spiken så får denne tandvärvk så att han måste tage lifvet af sig - ty det finns ej both för en sådan

Eller också såta växter eller någon annan åtkom med en sådan spik eller nål ó slå det å någon dörr eller dyl så erhåller den person som vidrör föremålen - växterna eller liktorna

Tag obladen till förladdning ó skjut mot Nordstjärnan en T.natt vid nytändningen ó säg denna besvärjelse:

185

186

Nu svär jag dig N.N. om du så vore i helvetet
vill man vinna en åtrådd flickas kärlek skulle man taga knappnå-
lar af ett jordfästat lik ó kröka en nål - med nämda nål häcktar
man i flickans kläder och hon blir alldeles betagen i denne af
kärlek

Lycka i (metning) Fiskning med krok får man om man använder en
krökt knappnål eller döspik tagen en störra högtidsnatt det föl-
jer en brinnandes tur med nämnda metkrok

Likaså döder kött tagen af en död som var jordsatt att hefva till
fiskbete

nät tvättat i dömull hade likaså en beundravärd fiskelycka med
sig

Ser man de osynliga boskap eller finner en skatt (jordgods) så
kan man behålla detta om man kstar stål öfver dem de osynliga
förlorar sedan sin makt öfver dem

med barnet då hon vill kasta af sig vattnet ty då skall hon vara ensam elljest kan ett sådant barn ej behålla vattnet efter detta Jag här botat många sådana personer som haft sådant lyte Rägler: Ge ett sådant lytes menniska kammen af kanknen att förtära ó lytet aftager

modern skall då hon blir underrättat om felets ursprung genast gå till gudmodern ó säga skarpt dessa orden: Du skulle ha hållit dig ó ej kastat af dig vattnet medan du höll barnet i famn med lett hjälper

No 47 om en hafvande kvinna ser en hare så blir fostret har mynt eller om hon ser eldsvåda och hon blirhaij eller rädd och berör sin kropp med sina händer så blir det märken i fostrets kropp För att förekomma sådant så skall den hafvande kvinnan komma ihåg sig mota med hjärnan sugerera sig sjelf eller att barnet ej får något märke Det hjälper mot alla lyten under grosessen

No 12 Då jag var en pojke på mitt 15 år så var det vid en slagt i Offerdal hos (Staf Erik) Erik Staaff Hålland när de skulle till att stycka djuret så bad Olof Staaff att jag skulle springa till ett ställe $1\frac{1}{2}$ mil ó låna ett rumpdrag som jag också gjorde när jag kom dit ó begärde rumpdraget ó det var mycket folk så blef det skratt och leverne utan ända till slut fick jag genom skrattet vetskaps om luranteriet

190 —

191

192

Gautland
År 1922
Jul 1929

arkivet
mots av Jon Johansson
ACC. N.R. M. 2037:112.
Officiellställ

Svar å Frågoformulär 11

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

188 —

N:o 12 Sägerhufva en del personer är född med denna visdomsmössa eller 6 te sinnet

Dessa personer kan hafva förmå att se in i Framtiden hvad som skall hända om en sådan person sätter på sig mössan ó går t ex omkring l brandställe eller skogeld så släckes elden omedelbart No 26 - 29 när små barn tvättas eller är i baljan brukas här i Norrland åtminstone i min barndom kasta l eldkål somliga begagnar stål i vattnet för att skydda barnen för Iråk att de osynliga eller onda Andarna ej måtte hafva makt att skada dessa när badvattnet slås ut

Ante Molander i Mo Hellgum brukar också kasta eldkol i vattnet när han tvättat sig ó spottar i badvattnet 3 ggr innan han slår ut det ty då har säger han de osynliga ingen makt öfver honom och när han slår hetvatten ut så säger han: maka på eder ó spar en stund innan han kastar ut det efter backen

Och efter solens nedgång bör man aldrig slå ned vare sig tvättvatten eller (kokhet) skällhet vatten ty man kan så lätt bränna någon af de små som vi ej ser

under vägen till kyrkan har gudmoder att iakttaga den största försiktighet då hon har barnet med sig Hon får ej gå afsides

189

190

Nämda Olof Staaff var sin i ladugården ö flådde en hund emedan han var rädd att det skulle bli tal om att han flådde hunden men allt nog rycktet om hund flådden gick vida omkring så att han efter detta titulerades för Lapp Olle hunn Olle Lapp flåarn hunn flåarn

Det var ej längre än i min barndom för 40 - 45 år sedan som det var en stor skam att flå hundar ö hestar ty det skulle socken Lappen göra ty det fans på dess tider en sockenlapp i hvarje socken som hade denna sysselsättning men då hade socken Lappen bra å alla sätt ty när han blef beordrat att infinna sig att flå någon hund eller dyl. så gick det ej ann att säga ifrån men så fick han bränvin i alla gårdar der han vistades ö till jul så skulle han resa omkring i socken ö ta ihop det han skulle ha af varje bonde

men då fick han bullar smör fläsk ost men till jul mest brän ty bönderna bryggade sitt bränvin sjelfva ö så fans bränvinsbryggeriet i Änge Offerdal som jag minnes väl i min barndom Alltnog det hände som oftast att när socken Lappen tagit upp tullen till jul att han blef så överlastat af bränvin att någon bonde måste skjutsa hem Lappen ö hans greijor

No 17 Jag hörde en rolig händelse när som vi vistades i Häggsjövik händelsen var den att en bondgumma numera öfver 80 år gammal Ingrid - Ingrid Hellgren när som hon för 30 år sedan var bodtös

193

194

i Häggsjöbodarna ty hon ville ha Märít till sonhustru numera
Märít Isaksson

Då hon ej fick nämda Märít till sonhustru beslöt hon att ta en grundlig hämd på henne ó hennes syster stor Stina som också var bodtös ó som hon också hade ett horn i sidan på henne också så en gång när dom slegtat en illa luktande brunnbock i aug månad så bjöd gammal Ingrid Märít och stor Stina hem till sig under måltiden låfsjöng systrarna det goda köttet hon bjudit på när som systrarna ätit sig mätta så sade gammal Ingrid på jämtmål: stosehan miin dom vill int äta bockbållan dom int betydelsen!

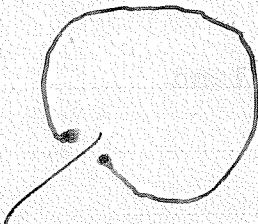
Mina flickor de vill brukar ej äta bockstenarna
men flickorna de fingo brådt att aflägsna sig derifrån sin tala
Ingrid om för alla bockbållhistorien så det blef en bra rolig
historia för Häggsjöviks trollkäringar att begagna som tilltugg
till kaffet

Jag är ej hemma i konsten det som står i "Frågeformulär" ty
jag har haft håg åt annat håll ó det jag känner till så är ej
stort värde att anteckna

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
194 ARKIV

195

196

Jakt

Tag dömull (m. nattm) ö gå till det område ni vill taga i besittning ö börja vid en sten eller 1 träd ö gå sedan en cirkelrund areal så stort ni önskar under tiden ni går omkring arealen sår ni dömullen der ni går Då ni kommer till det stället ni börjat så stanna vid det nästa träd der ni afslutat 2 - 3 alnar der ni börjat så bildas tomrummet Eder ägen ingång (se märket ofvanstående)

Då ni vill jaga så går ni genom ingången så kan ni skjuta så mycket ni önskar - ty skogsdjur som kommit innom detta område så stanna de der Ingång får ej yppas

Då jag vistades i Nordsjö så omt ofvanst personer detta st ö de sade att sällskapet om jag hade sådana ej fingo ett ända djur innom detta område blått jag gick genom min ägen ingång

TarrahTrållapparRövarlappar

Jag har hört af gamla Lappstammen oändliga historier om dessa fruktansvärda Lappar eller röfvarband dessa fingo af Lapparna namn för Tarrah.

Anders Klys i Torsåker en gammal över 80 lappgubbe har berättat om dessa Tarrah efven Paulus Nilsson och Sofia och så Torkel Jonsson ó Lisa i 60 års ålder från Frostviken numera boende i Bruket Graninge och en hel del annat såsom då Njuhl spelade sitt spel i Åsele för fl 100 år sedan

Dessa röfvarband hade sina bostä i berghålor ó otillgängliga ställen ó rövade lapparnas renar ó hemsökte dess Häbber ó visthus

Föräldrarna omtalade att i deras barndom i början af 1800 talet var en sådan Tarrah en kvinna i Offerdalsfjäll som var mäktigare än alla andra hexor ó trållkarlar i visdom ó vetenskap ty hon kunde villa sina fienders stigar stämme rofdjur att de gjorde förödelsens styggelse óf sina fiendes renar ó boskap hon hade också makt över naturkrafterna så att hon sände oveder ó stormar öfver dem men så var ingen som tordes reta henne - Pappa

198

199

sade att han ó de andra barnen blevvo som oftast trakterade med renmjölk af henne men till utseende var hon nästan svart i ansigt-färgen hon lefde på 1838 - 40 talet 80 ariga Anders Klys ó Paulus Nilsson berättade många sträfer från forna tiders lif ó lefverne bland fjällets innvänare ó strider mot Tarrah ó andra som ville skada dem men nuvarande Lappar 60 - 70 åringa har nog inte mycket att förtälja från gångna dagar som varit utan blott en ó annan som tagit vara på sådant För min del har sådant fästats i mitt minne eftersom jag intresse för sådant pappa berättade en historia från sin ungdom som jag tror att den är sann ty gubben såg ó hörde underliga ting emellanåt

Det var när han var med renarna ó följde föräldrarna när dessa flyttade med dem mellan Sverige ó Norge att han en gång var med på en Fiske - eller Lysttur till hafs

Plötsligt fick vi alla i båten höra att det sade med en silverklar stämma ut ifrån hafvet dessa orden: vacker i ver! vacker i ver! men då blevvo sjöfolket i båten brådt med att fara i land ty i nästa ögonblick kom vågor som hus rullandes över oss ó en storm sin utan like ty 5 minuter till ó vi hade alla begravits af vågorna

Besättningen i båten sade att det var sjöjungfrun som sökte lura dem sjömän med vackert väder Detta skulle haft händt ungefär 1847 när pappa var i uppväxtåren berättade pappa för oss flera gånger

199 ARKIV

200

201

ÅdalslidenLidgata Reseleliden

202

Det har alltid funnits Vätterlappar bakom Hunnforsberget Det är så der bortåt 15 - 20 år sedan detta hände jag satt en dag i koijan i Lidgata i min ensamhet då inkom en ung 20 årig Lappflicka i koijan som var klädd i grå vadmalskolt ö senrep omkring sig ö sen hon helsat sade hon att hon farit med sin husbondes renar över ån fast det var sommar ö elven strid så skulle hon ö alla der bakom Hundforsberget flytta norrut om några dagar ö bad att de allihop måtte få vila sig när de kommo med kärränarna
Detta lofvade Maria

När några dagar gått satt Maria åter ensam i kåtan ö kokade kaffe då af hvad anledning det var stelpte pannan över ända fast denne stod å säkert ställe ö hon var ett stycke derifrån när hon såg bätter efter så var kaffepannan med båtten i vedret

Då förstod Maria hvad det var för sorts främmande som gästat henne detta hände om morgonen om afton skulle hon gå ett ärende då hittade hon en hel hop 4 specie dalrer framför sina fötter Då förstod hon att det var Vätter lappars kaffeslant

203

Wintergatan

204

Önskar man veta hvad vinter det skall bli så är
bästa tiden den 28 sept eller mot mikaele den 29

Om man passar på Torsdagskvällen den 28 september
kl 9 eller 10 och det är klart väder så ser man hur vintern
skall gestalta sig

Börja från norr ó till söder

är det tunt ó blåaktigt från norr i början så blir det ingen snö
före jul något vidare är samma förhållande på mitten så blir
litet eller ingen snö mitt i vintern är det blåaktigt så blir
litet snö men mycket rägn ó bart eller barmark

är det en tjock kluns på mitten af v.gatan så blir mycket snö
i januari ó februari

205

är det tunt i söder så blir litet snö ó tidig vår

är en tjock kluns i ändan och på mitten så blir 2 stora snömassor
ett mitt i vinter ó ett ungefärligt i början af mars ó som räcker
tills snön reser sin kos

Jag såg noga efter mikaeli kvällen i fjol så sade jag hvad sorts
vinter vi hade att förvänta

Spådom om mikaelikvällen 1920

205 —

Norr: tunt blått ingen snö före jul

Mitten: tjock kluns stort snöfall januari

Ändan tjock kluns do 2 dra snöfall om våren

Det slog in Det blef 2 stora snöfall strax efter nyår ó den
andra i Febr eller mars månad

Detta spåsätt är den säkraste spådomen att spå i
Vintergatan

Tyger man akt så slår det på pricken in hvad W. gatan säger

Det blå: ingen snö utan regn ó barmark en eller 2 tjocka klunsar
bet l eller 2 stora snöfall om vintern

Om V. gatan är tjock från norr till söder ó likasom inhöjd i
dimma så blir oändligt med snö från jul till Påsk Garanti

206

Trållfolk

Från 1900 talet

Det är förunderligt hvad en hel del individer kan göra mycket ont ó åstadkomma det satan tillhörer blått de kan det alldra minsta så kan de utföra det för att ernå sitt mål Jag var i tillfälle att få vetskaps derom i Kväcklingen i Indal för några år sedan då jag färdades förbi der då Kake Unander var föremål för onda grannar

Saken var den att i Unanders gården rådt en evinnerlig fiendeskap mellan dem ó närmaste grannar 1916 dog gubben Unander ó under gravölet så voro också grannarna närvarande En tid derefter så blef Kalle sonen svårt sjuk ó låg några veckor under tiden blef han som ett skelätt ó Dr kunde ej förstå sjukdomens beskaffenhet fast Kalle tärdes alldeles bort ó inan en tid så dog Kalle 53 år fast han var den kraftigaste person ó aldrig nånsin varit sjuk sedan fick anhöriga vetskaps af en klok person som såg i bränvin att under gravölet som var när gubben stod lik att Kalle Unanders påtrett skulle insmugglats i kistan ty då presten jord-satte Undander så blef Kalle sjuk ó förtärdes medan han lefde

208

För åtskilliga år sedan så var en annan kvinna i Kväcklingen som hade ett horn i sidan på en pojke i samma by

orsaken vet man ej så noga möjlichen kärleksoffer eller något annat saken var den att nämnda kvinna gick till Tråll Staffans Sigrid i Nordstjärna vik ö och anstalterade med Sigrid att denne skulle insmuggla någor i kaffe när hon treffenade pojken en tid derefter så kom pojken in till Trållstaffans Sigrid ö blef väl trakterat både med ett ö annat ö efven kaffe med dopp Följderna uteblefvo ej ty en tid derefter så blef pojken van- sinnig så att blef intagen å Conradsberg eller annan förva- ringsrum om pojken lefver ännu vet jag ej men 1916 lefde han det vet jag säkert

Min är hämdens jag skall vedergälla

Ö nu så har tråll Staffan i Nordstjärna aflidit för 1 par el- ler 3 år sedan den sista tiden han lefde så låg han i sängen i ständig strid med sina tjänsteandar De blefvo så närgången att han fick ej dricka eller äta i frid utan måste hafva en lång stör att bortjaga dem ö stolar ö annat tillhygge använde han emellanåt mot dem - innan han dog befallde han Sigrid att samla alla kyrkgårdsmaterier såsom mull ben huvudskallar m.m. ö återföra till kyrkogården ty sade han: annars skall du ej få någon frid eller ro af mig så länge du lefver ö detta måste Sigrid lofva att utföra ty Trållstaffan hade ägen kyrkogård Ty han behöfde ej springa till k.gården när han var i bendo ö skulle hafva mull ben eller något annat nödvändigt till sitt

förfogande

Olof Jonsson i Vike en grosshandlare var i lifstiden en mång-kunnig person en kyrkgårdsgångare kortfalskspelare hestskoijare ö som lurade alla som kom i affär med honom när han var på en resa från Sunsvall hemåt så dog han på vägen En tid derefter så var en sådan der stubbknekt⁺ som tagit in hos änkan ö låg i samma rum eller sal som Ol. Jonsson hade sitt kontor när stubbknekten lagt sig ö efven somnat så blef han väckt af att salsdörren slog upp ö en person kom in i rummet ö gick der ö svaijade ö hade mycket buller för sig

När stubbknekten skulle se efter vem det var ö tände ljus så kände han igen Ol. Jonsson Då blef stubbknekten haij ty han såg att eld ö svavel utgick ur hans mun

P. s. kommer ihåg att berättaren Kristina Härnlund sade att när Ol. J. kom in ty det var i Januari så lyste eld ur hans mun ö lycktade svavel i hela rummet

ty Ol Jonsson stod vid pulpeten der han hade sina värdepapper Stubbknekten blef så rädd att han sprang ut i natten med fasa ö förskräckelse till närmaste bondgård der han berättade mötet med Grosshandlaren Ol. Jonsson ö att nämnda person gick igen det vet förresten alla snart sagt inom Holm sn men änkan försökte sedan att förklara att stubbknekten sett i syne eller

212

213

⁺ stubbknekt betyder afmätare

drömt Det är ej att undras att en sådan person ej får ro som har så mycket på sitt hjärta ty jag har sport att nämda Ol.J. ö A. Härnlund 67, 69 år samt en hel del personer skall hafva tagit en sjelfmördare ö har denne å ett säkert ställe på skogsåsen norrut från landvägen mellan Vike ö Anundgård (kyrkbyn) ö besöker stället vissa särskilda nätter för att få vetskap det de önskar veta Det har Hanna Engman 47 år samt P.J. Östberg omtalat för mig samt flera personer Ty det vill vara skrämt på skogen alldrahelst 214 då det är natt ö månskifte P.J. Östberg gick derom en natt när han kom in i skogen så såg han en mansperson komma mot sig när han kom mitt framför denne så försvann han i ett ögonblick Denna historia är ej så först gammal ty personen lefver ännu samt äger mumiet Ol.J. dog för 10, 12 år sedan ö trållstaffan för 3 år sedan men Härnlund ö flera som var andra gubbar som lefver besöker denna mumiet ännu i trålldom ö vetenskapliga syften i dag som i dag är på 1922

(Personernas namn får ej sättas i tryck, blott historien får tryckas om det är önskvärdt)

Sådana historier höres som en rötmånadshistoria på dessa skall heter det vara i upplysningens tidevarf men det är nog i det materiella hänseende åtminstone i norra Medelpad men den som ej sjelf har varit i dessa trakter ö lärt känna An-dan så för dessa ställer sig aken skaplig men för mig som fär-dats ö är mycket bekant för mig ställer sig saken ifrån en annan

213 ARKIV

214 A

sida Det ser ut som det ej är bättre nu än under Carl den 9 des
tid då hexetiden var i glans t ex i Lodalarna finns nog en sådan
kvinna Krut Brita som besöker kyrkogården högtidsnätter hon är
bortåt 75 år där är en hexa i ordets fulla bemärkelse ö att hon
har umgänge med onde Andemakter det är nog bevis ty först ö främst 215
så är hon aldrig utan bränvin fast hon är utan motbok ö för det
andra så har hon smör ö mjölk fast hon är utan ko ty det är ej
så länge sedan så var det en trovärdig person Olsson i Lodalarna
som jag hade logis att han sett Baran rullat efter landsvägen
efven Forssén i Sjöändan en 1/4 dels mil från Krut Brita har even
sett Baran ö flera personer

Forssén omtalade detta i April månad för mig så att han är misstänkt att äga Baran Sådana historier går som en viskning sånt går
ej att säga högt bland folk ty de skulle ej tro sådant ö så skulle
man blifva räknat för vidskeplig o.s.v. Af upplysta personer som 216
ej tror

Forts. från sid 136

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

ARKIV

214A _____

215

216

217

Om gastar m.m. Dödsfågeln Scorjek

Nämda Stor Torkel Torkel Torkelsson som var förvållande
till spökeriet i Klämmetubyget för cirka 80 år sedan var en svår
menniska i det han var en stor trållkarl ö hade umgänge med de o-
synliga ö gjorde allt ont om han blef retat mina föräldrar talade

om många sträfer ö bekräftade Stor Torkel åstadkom i sina välmakts dagar i det han förvandlade sig till Löp varg ö Löpbjörn ö gjorde förödelse bland såväl Lappars som de bofastas boskap m.m. mina föräldrar omtalade en händelse från deras barndom som Stor Torkel uträttade - ty då var de som sagt barn ö Stor Torkel var då redan gammal vorden Händelsen var den att en Lapp ådragit sig de osynligas hat ö nu tänkte dessa i det att de skulle bryta ned koijan der Lappen bodde Fördenskull var nämnda Lappman tvungen att hänvända sig till Stor Torkel i sin nöd att denne måtte hjälpa honom

Då begjorde Stor Torkel en gammal stor rens oxe till betalning för sitt arvode detta måste den andre lofva Det var vissa tider som vid månskifte som han blef illa fast för sina plågoandar Vid ett sådant tillfälle, månskifte, så var Stor Torkel gömd i kåtans innersta vrå ö var väl inlurat i renhudar Då sade Stor Torkel: nu skall du ge mycket noga akt om du ser dem nånstans ute så underrätta mig derom när det var om en stund så kom den andre in i kvällsmörkret ö underrättade Stor Torkel att satarna var bakom en stor sten ö titta fram Om en stund så kom en af de ondas anhang ö tittade in genom koijdörren

Då rök Stor Torkel fram ö fattade en eldbrand i handen ö sprang ut ö kastade den på dem med en hemsk besvärjelse men då blef det ett vrål o' lefverne med dem när de flydde ifrån kåtan

Derefter fick Lappen lefva i fred för dem efter denna dag

220 —

Förebud till dödsfall eller innan man får vetskaper att anhöriga eller någon gått till sina förfäder så var det sedan i min barn å ungdomstid fick man höra Dödsfågeln förebåda dödsbud

Vid sådant tillfälle så kunde man sedan solen gått ned höra denne åt det vederstreck der dödsbudet kommer Det är en liten fin högtonig fågel som höres i fjärran så det man knappast fattar (fornimmer) dennes röst det är blott 2 tonarter i dennes röst när Farfar skulle sade pappa så var han borta i renskogen en längre tid så en afton då solen gått neder så fick han höra Dödsfågelns läten ifrån det håll der(koijan) hemmet var då förstod pappa att det var dödsbud om några dagar efteråt fick han bekräftelse att hans pappa var död

221

vid mitt 25 års ålder så var det en höstkväll i mörkningen jag var på vandring då fick jag höra dödsfågeln Schorjek jag tyckte det var fjärran ifrån mig så att jag knappast kunde urskilja hvad det var för sorts läten det var det kom ifrån norr å gick i riktning söderut tills det tystnade en tid derefter nådde mig dödsbudet att en god vän till mig dödt å det andra dödsbudet att min fästermö 18 år hastigt aflidit å sedan har jag 2 gånger hört schorjek båda gångerna att mina syskobarn gått ur tiden

De äldre af Lapparna de får nog emellanåt se syner å höra under-

ACC. N.R M. 2037 i 129.

liga ting åtminstone somliga ej alla men sådant försvinner mer
ö mer men hvad det beträffande yngre för dem är nog ej sådant
uppenbarat ty säger de älsta Nutidens Lappar de äro som om de
voro inknuten i en säck ty de hvarken ser eller förstår nånting
eller har vetskäp om sådant

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

222 ARKIV